

Шпак Наталія Григорівна
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри експлуатації портів
і технології вантажних робіт,
Одеський національний морський університет*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-367-8-48>

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПРИСКОРЕННЯ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ

Для поліпшення позицій на світовому ринку потрібно швидко реагувати на зміни, бути мобільним та технологічним. При здійсненні міжнародних економічних операцій ефективність, зокрема, залежить від витрат, що несуть учасники зовнішньоекономічних угод за перетин митних кордонів, а також від того, як швидко товари потрапляють до покупця та скільки триває їх митне оформлення.

Ефективне здійснення країною активної і цілісної митної політики та реалізація митними органами завдань економічної безпеки є запорукою захисту економічних інтересів держави. Складовою митної справи та однією з основних функцій митних органів будь-якої країни є митно-тарифне та нетарифне регулювання [1].

У світі немає жодної держави, яка дозволила б собі в реальних умовах не регулювати свою зовнішньоекономічну діяльність. При цьому в сучасних умовах рівень митної політики держави характеризується не тільки ефективним запровадженням заходів тарифного та нетарифного регулювання, а й швидкістю митного оформлення.

Згідно ключовим статистичним даним та тенденцій в торговельній політиці [2], однією з проблем зовнішньої торгівлі є збільшення пропускну можливості митниць, що залежить від тривалості митного оформлення товару.

В прискоренні митного оформлення зацікавлені як митні органи так і декларанти. Це зменшить витрати на імпорт та експорт товарів

для українських підприємств, покращаться загальні умови ведення бізнесу та реалізується логістичний потенціал країни [3].

Позначимо за p плату, що справляється декларантом чи уповноваженою ним особою митний тариф, що стягується за виконання митних формальностей (сума, яку митниці сплачує декларант при митному оформленні товару, t – тривалість митного оформлення товару, $r(t)$ – витрати митниці за час митного оформлення в митниці, що залежить від характеристик митного обладнання.

Митниця максимізує інтенсивність отримання свого прибутку як різницю між доходом та витратами, віднесена до тривалості митного оформлення:

$$i = \frac{p - r(t)}{t} \rightarrow \max_t \quad (1)$$

Очевидно, що витрати митниці $r(t)$ виступають спадною функцією тривалості митного оформлення (чим митне устаткування продуктивніше, тим воно дорожче; зі збільшенням тривалості митного оформлення можна використовувати менш продуктивне і менш дороге обладнання), при цьому опуклою вгору функцією, оскільки подальше зниження вимог до тривалості митного оформлення з дедалі меншою економією витрат по ньому [4].

Такому принциповому виду залежності витрат за митне оформлення r від його тривалості t відповідає найпростіша функція $r(t) = a_0 - a_1\sqrt{t}$. При її підстановці в (1) отримуємо:

$$i = \frac{p - (a_0 - a_1\sqrt{t})}{t} = \frac{p - a_0 + a_1\sqrt{t}}{t} \rightarrow \max_t \quad (2)$$

Для аналітичного знаходження максимуму інтенсивності привіряємо до нуля першу похідну і одержуємо залежність оптимальної тривалості митного оформлення від одержуваного митницею доходу p :

$$t^* = \frac{4(a_0 - p)^2}{a_1^2} \quad (3)$$

Розглянемо тепер взаємодію митниці та декларанта з позицій останнього. Позначимо D – дохід декларанта, очікуваний від

реалізації партії вантажу; t_0 – тривалість транспортування вантажу до митниці.

У цих умовах вантажовласник максимізує свою інтенсивність прибутку:

$$I = \frac{D - p}{t_0 + t(p)} \rightarrow \max_p \quad (4)$$

Підставляючи в (4) отриману в (3) оптимальну реакцію митниці на дохід

$$I = \frac{D - p}{t_0 + \frac{4(a_0 - p)^2}{a_1^2}} \rightarrow \max_p \quad (5)$$

Для максимізації цієї функції (5) прирівнюємо до нуля її першу похідну та остаточно оптимальний розмір плати за здійснення митних формальностей:

$$p^* = D - \sqrt{(a_0 - D)^2 + \frac{t_0 a_1^2}{4}} \quad (6)$$

Звідси бачимо, що умовою розв'язання задачі вантажовласника (5) є

$$2D > a_0 > D \quad (7)$$

Введемо тепер в задачу (4) ще й питому (за одиницю часу) плату S вантажовласника митниці за зберігання товару під митним контролем. З урахуванням цього задача (4) перетворюється на вид:

$$I = \frac{D - p - S \cdot t(p)}{t_0 + t(p)} \rightarrow \max_p \quad (8)$$

Підставляючи в (8) отриману (3) оптимальну реакцію митниці на плату p , отримуємо:

$$I = \frac{D - p - S \frac{4(a_0 - p)^2}{a_1^2}}{t_0 + \frac{4(a_0 - p)^2}{a_1^2}} \rightarrow \max_p \quad (9)$$

Для максимізації цієї функції прирівнюємо до нуля першу похідну та отримуємо, що остаточно оптимальний розмір плати за здійснення митних формальностей:

$$p^* = D + S \cdot t_0 - \sqrt{(a_0 - D - S \cdot t_0)^2 + \frac{t_0 \cdot a_1^2}{4}} \quad (10)$$

Підставляючи тепер (10) в (3), отримуємо оптимальну тривалість здійснення митних формальностей (i , відповідно, знаходження під митним контролем):

$$t^* = \frac{4 \left(a_0 - D - S \cdot t_0 + \sqrt{(a_0 - D - S \cdot t_0)^2 + \frac{t_0 \cdot a_1^2}{4}} \right)^2}{a_1^2} \quad (11)$$

Отже, отримані результати забезпечують взаємовигідну діяльність учасників митних відносин (митних органів та декларантів) оскільки при впровадженні моделей оптимізації вибору митного устаткування тривалість проведення митних формальностей суттєво знижується.

Список використаної літератури:

1. Крисоватий А.І., Мартинюк В.П. Економічний зміст і складові митної системи держави. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 29–39.
2. Key Statistics and Trends in Trade Policy. United Nations Conference on Trade and Development: Trade Analysis Branch, Division on International Trade in Goods and Services, and Commodities. Geneva, 2013. 28 p.
3. Митниця майбутнього: без митників і за 5 хвилин. 2017. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/05/29/625356/> (дата звернення: 28.03.2024).
4. Шпак Н.Г. Визначення конкурентоспроможності учасників міжнародної економічної системи з урахуванням митного чинника. *Бізнес-інформ*. 2018. № 12 (491). С. 149–155.